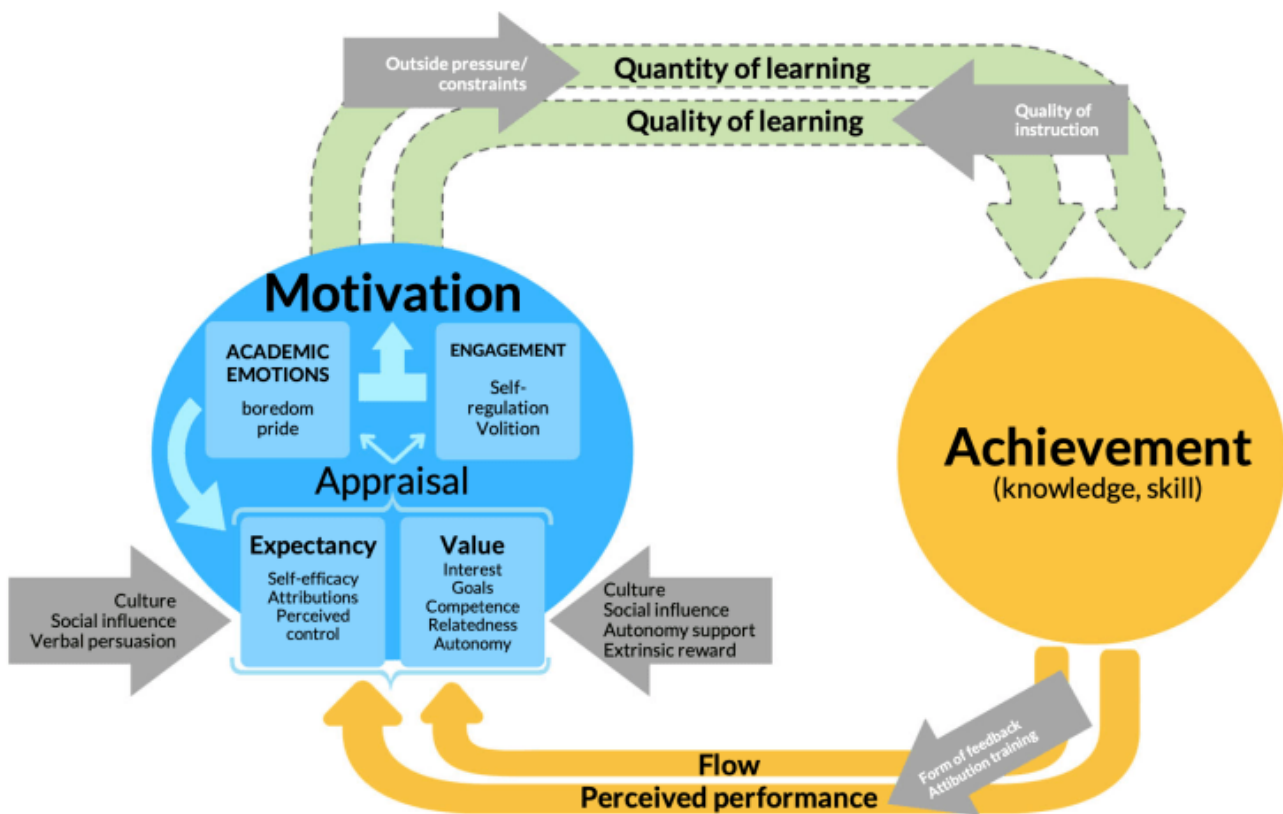

Over motivatie is in het onderwijs veel te doen. We hebben de [minst gemotiveerde leerlingen van Europa](#), en zijn op zoek naar manieren om leerlingen en studenten 'aan' te krijgen. Daarbij wordt meestal de zelf-determinatie theorie gebruikt. Relatie, competentie en autonomie zijn daarin de factoren die zorgen voor motivatie. Maar wat als motivatie geen gegeven is, maar meer een proces? Een duik in de 'motivation-achievement cycles'.

Ben je gemotiveerd? Of wordt je dat?

Een van de meest intense discussies over [motivatie](#) is terug te brengen tot bovenstaande vraag. In de ene hoek van de ring staat team 'prestatie volgt door motivatie', en in de andere hoek staat 'motivatie volgt door prestatie'. Uiteindelijk lijkt de waarheid in het midden te liggen: prestatie en motivatie worden direct door elkaar beïnvloed. Dit is een complex samenspel, en in onderstaande afbeelding is geprobeerd om alle relevante factoren te vangen:

Een complex model? Heel vreemd is dat niet. De onderzoekers die bovenstaand model hebben ontworpen kwamen tot 102 definities van wat motivatie precies is. Daarbij hebben ze geprobeerd om de verschillende visies op motivatie te verenigen in één model.

Verschillende ideeën over motivatie

Wanneer je alle ideeën over motivatie naast elkaar zet, dan ontstaan daar grofweg drie grote groepen van denken. De eerste manier van denken over motivatie kun je karakteriseren als 'voor

wat, hoort wat'. Binnen deze groep vallen de theorieën zoals de [value-expectancy theory](#), waarbij de kern is: je bent ergens gemotiveerd voor wanneer je verwacht dat het je wat oplevert.

De tweede groep van denken gaat vooral over de 'waarde' van motivatie: theorieën als de [zelfdeterminatie](#) theorie gaan meer over dat wat je het waard vindt om gemotiveerd voor te zijn. Het gaat dan niet direct om het resultaat, zoals in de eerste groep, maar meer om de waarde op zich.

De derde groep van denken focust juist weer meer op de verwachting. Hierbij gaat het over theorieën zoals de self-efficacy theory, en gedachten die je als student of leerling hebt over je eigen kwaliteiten.

Uiteindelijk beschrijven al deze theorieën onderdelen van dat wat motivatie is: een complex samenspel wat uiteindelijk maakt dat iemand iets doet.

Een andere kijk op motivatie

Wat het model vooral goed laat zien is dat er eigenlijk geen 'voor' of 'na' is wanneer het gaat over motivatie. De discussie is dus niet of motivatie komt door prestatie, of andersom. Het gaat vooral over *wat maakt motivatie en waarom?*. De verschillende elementen laten dit goed zien, en geven zo een goed beeld van de complexiteit van motivatie.

Kijkend naar het model vallen een aantal zaken op, die de moeite zijn om iets verder toe te lichten:

- **Academic emotions:** Leren is een emotionele gebeurtenis, en de verschillende emoties die hierbij kunnen spelen zijn van grote invloed op de kwaliteit van het leren. Dit bepaalt voor een deel ook de motivatie. Onder de 'academic emotions' worden de volgende emoties verstaan: plezier, hopeloosheid, verveling, angst en woede. Herkenbare emoties, die goed zijn om in de gaten te houden in de klas. Wat zie jij terug bij je studenten of leerlingen?
- **Invloeden van buiten af:** Motivatie is niet voor iedereen gelijk. Culturele invloeden bepalen voor een deel wat belangrijk voor je is, en dat bepaalt weer in hoeverre je bepaalde verwachtingen hebt. Binnen de ene cultuur is de extensieve beloning belangrijker, daar waar in een andere cultuur dit juist niet speelt. De achtergrond van leerlingen is dus voor een deel een bepalende factor in de motivatie. Moet je leerlingen of studenten van een andere achtergrond dan ook anders benaderen? Een van de lastige keuzes als docent...
- **Verwachtingen:** 'self-efficacy' is een lastig te vertalen woord (zelfeffectiviteit?), maar wel een belangrijk concept. Kort gesteld: kan ik dit? Deze verwachtingen zijn op basis van ervaring en inschattingen, en kunnen zorgen dat leerlingen of studenten meer of minder gemotiveerd zijn. Het helpen van opdoen van positieve ervaringen kan dus goed helpen bij de start van een leerproces.
- **Motivatie als cyclus:** motivatie zorgt voor prestatie en dat zorgt voor motivatie, wat zorgt voor prestatie. Ergens in deze cyclus begint het leren, en daarbij stimuleert het ene onderdeel het andere.

Motivatie: is het nu ontrafeld?

Helaas! Hoewel het model overzicht biedt in een complex thema, is het nog niet 'af'. De onderzoekers hebben het nu vooral als eerste versie neergezet, en voorzien dat er nog veel vervolgonderzoek nodig is. De daadwerkelijke interactie tussen motivatie en prestatie is en blijft iets wat lastig te duiden is, en zoals inmiddels duidelijk is hangt het met veel factoren samen.

Motivatie is een goed voorbeeld van een thema waar veel over geschreven is, en waar we veel over *lijken* te weten. Vaak uit zich dat in stevige stellingen zoals 'met dit project worden studenten wel gemotiveerd', of '3 tips om leerlingen te motiveren te leren'. Maar als we eerlijk zijn: de knop om elke leerling of student gemotiveerd te maken is nog niet gevonden. Het toont dan ook opnieuw aan hoe [complex onderzoek](#) kan zijn.

Toch heb je hier als docent wel iets aan. De samenhang van de verschillende concepten om motivatie heen helpen om het beter te duiden. Daarbij voegt de combinatie van verschillende denkrichtingen over motivatie iets toe: het is geen gegeven meer, maar een proces. Motivatie is dus niet iets wat er wel of niet is, maar het is iets waar je aan kunt werken. En dat geeft je als docent weer extra gereedschap om mee aan de slag te gaan!

Literatuur

Vu, T., Magis-Weinberg, L., Jansen, B.R.J. et al. Motivation-Achievement Cycles in Learning: a Literature Review and Research Agenda. *Educ Psychol Rev* 34, 39-71 (2022)

Meeter, M, http://www.meeter.nl/m/theories_of_motivation.html, geraadpleegd op 31-3-2022

<https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen/staat-van-het-onderwijs/trends-in-het-onderwijs/voortgezet-onderwijs/meer-uitdaging-kan-leerlingen-in-voortgezet-onderwijs-motiveren>